

"ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРЛАРИНИНГ ФУҚАРОЛАР МОЛ МУЛКЛАРИНИ ЖИНОЙИ ТАЖОВУЗЛАРДАН ҲИМОЯ ҚИЛИШШДА МИЛЛИЙ ГВАРДИЯ БИЛАН ҲАМКОРЛИГИ"

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси 3-ўқув курси 316-гуруҳ курсанти

Шаймардонов Фаёзбек Акмал ўғли

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси Давлат-ҳуқуқий фанлар ва инсон

ҳуқуқларини таъминлаш кафедраси ўқитувчиси, майор

Ниматов Шерзод Ниматжонович

Аннотация

Мақолада профилактика инспекторлари ва Миллий гвардиянинг фуқаролар мол-мулкни жиноий тажовузлардан ҳимоя қилишдаги ҳамкорлиги таҳлил қилинган. Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда бу ҳамкорликнинг ҳуқуқий, ташкилий ва амалий механизмлари кўриб чиқилган. ИИВ ва Миллий гвардиянинг қўшма патруллари, ахборот алмашинуви, профилактик тадбирлар ҳамда жамоатчилик билан ҳамкорлик орқали ҳуқуқбузарликлар сонининг камайиши ва фуқаролар ҳуқуқларининг ҳимоя қилиниши таъкидланган. Мақолада келгусида ҳамкорликни ривожлантириш, замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш ва кадрлар малакасини ошириш йўналишлари тавсия қилинган.

Калит сўзлар

Профилактика инспектори, Миллий гвардия, жамоат хавфсизлиги, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, мулкий жиноятлар, патрул хизмати,

ахборот алмашинуви, маҳалла ҳамкорлиги, профилактика, Ички ишлар органлари

Жамият тараққиёти ва давлат барқарорлигини таъминлашда ҳуқуқ-тартибот тизимининг самарали фаолияти муҳим аҳамиятга эга. Хусусан, фуқароларнинг мулкани жиноий тажовузлардан ҳимоя қилиш, уларнинг тинч ва осойишта ҳаётини таъминлаш ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар олдидаги устувор вазифалардан бири ҳисобланади. Шу нуқтаи назардан, профилактика инспекторлари ва Миллий гвардиянинг ҳамкорликдаги фаолияти жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизимининг асосий бўғини сифатида намоён бўлмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев таъкидлаганидек, ҳар бир инсоннинг ҳаёти, шаъни ва мулкани ҳимоя қилиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Бу вазифани амалга оширишда фақатгина ички ишлар органлари эмас, балки Миллий гвардия бўлинмалари, маҳалла фуқаролар йиғинлари ва жамоатчилик ҳам фаол иштирок этмоқда. Сўнгги йилларда мамлакатимизда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида тизимли ислоҳотлар амалга оширилди. Жумладан, “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги Қонун, Президентнинг ПҚ-2833-сон ва ПФ-6196-сон фармонлари асосида ички ишлар органлари ҳамда Миллий гвардия ўртасидаги ҳамкорликнинг ҳуқуқий асослари яратилди.

Ушбу ҳужжатлар профилактика инспекторлари ва Миллий гвардия ходимларининг биргаликдаги фаолиятини мувофиқлаштириш, фуқароларнинг мулкани жиноий тажовузлардан ҳимоя қилиш, тезкор ахборот алмашинувини йўлга қўйиш ҳамда жамоат тартибини сақлашда комплекс ёндашувни таъминлашга қаратилган. Жамият тараққиётида ҳуқуқ-тартибот тизимининг самарали фаолияти муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2020 йил 28 январдаги "Жиноятчиликка қарши курашиш ва жамиятда хавфсизликни таъминлаш соҳасидаги чора-тадбирларни такомиллаштириш тўғрисида"ги фармонларидан бирида таъкидлаганидек: "Ҳар бир инсон ҳаёти ва шаънини ҳимоя қилиш, жиноятчиликка қарши самарали чоралар кўриш, жамиятда тинчлик ва осойишталикни мустаҳкамлаш — давлатимиз сиёсатидаги устувор вазифалардан биридир. Жиноятчиликка қарши курашиш, ҳуқуқбузарликларни олдини олиш ва жиноят содир этган шахсларни жамиятга қайта мослаштириш масалалари давлат сиёсатида устувор вазифалардан бирига айланди¹. Шу боис, жиноят содир этган шахсларни жамиятга қайта интеграция қилиш, уларни қайта жиноятга йўл қўймаслик учун профилактика тадбирларини самарали амалга ошириш зарурлиги кун тартибда турибди².

Ўзбекистон Республикасида жамоат жойларида содир этиладиган ҳуқуқбузарликлар, асосан маъмурий жавобгарлик доирасидаги (масалан, майда безорилик, ҳақорат ва шунга ўхшаш жамоат тартибини бузувчи ҳолатлар) бўйича расмий статистика Олий суд ва Ички ишлар вазирлиги маълумотларига асосланади. 2025 йил ноябрь ҳолатига кўра, тўлиқ йиллик маълумотлар 2024 йил учун мавжуд бўлиб, 2025 йилнинг биринчи ярмига оид қисман маълумотлар умумий жиноятлар ўсишини (15,7%) кўрсатмоқда, аммо жамоат жойларига оид батафсил статистика ҳали эълон қилинмаган.

Масалан, олдинги йилларда (2019→2021) жамоат жойларида аниқланган жиноятлар сони сезиларли даражада кўпайгани қайд этилган:

2019 — 2,647 та (жамоат жойларида), 2021 — 6,796 та (жамоат жойларида). Бу динамика жамоат майдонларидаги махсус хавф омилларига эътибор қаратиш зарурлигини кўрсатади³. Жиноятларнинг асосий турлари —

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 28 январдаги ПФ-5948-сонли Фармони, расмий веб-сайт — <https://president.uz>

² Ниматов Ш. Н. и др. ЁШЛАР ВА ХОТИН-ҚИЗЛАР ЖИНОЯТЧИЛИГИНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШДА НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАР ВА ИЖТИМОЙ ПРОФИЛАКТИКА МЕХАНИЗМЛАРИ // ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2025. – Т. 79. – №. 2. – С. 143-157.

³ <https://chatgpt.com/c/691302a7-413c-8333-858f-0b9f0e340ad0>

ўғрилиқ, фирибгарлик, қочқинчилик/административ ҳуқуқбузарликлар, шунингдек йўл ҳаракати қоидаларини бузиш билан боғлиқ воқеалар эътиборни тортмоқда⁴.

Жамоат жойлари — бу бозорлар, боғлар, кўчалар, савдо марказлари, метро, транспорт воситалари, маданий ва спорт муассасалари каби аҳоли серкатнов бўладиган ҳудудлардир. Бу жойларда қуйидаги ҳуқуқбузарликлар кўп учрайди:

-Маъмурий ҳуқуқбузарликлар:

-Майда безорилик;

-Жамоат жойларида алкоголь маҳсулотини истеъмол қилиш;

Совуқ қуролни ёки совуқ қурол сифатида фойдаланилиши мумкин бўлган ашёларни олиб юриш;

-Жиноятлар:

-Ўғрилиқ (айниқса жамоат транспортида);

Безорилик;

Мазкур турдаги ҳуқуқбузарликлар ва жиноятларни олдини олиш бўйича қуйидаги чора-тадбирлар мавжуд:

-Давлат ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан:

-ички ишлар органлари ва Миллий гвардия томонидан жамоат жойларида мунтазам патруль хизматини йўлга қўйиш;

-видеокузатув тизимларини кенг жорий этиш;

-ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича тарғибот тадбирлари;

-ёшлар билан профилактик суҳбатлар ва профилактика инспекторларининг фаолиятини кучайтириш.

-Таълим ва жамоат ташкilotлари томонидан:

-ёшлар ўртасида ҳуқуқий билимларни ошириш бўйича семинар ва тренинглар;

⁴ <https://vzglyad.uz/ru/post/2025/02/12/prestupleniya-v-uzbekistane/?utm>

-“тинчлик ва тартиб — ҳар бир фуқаронинг бурчи” шиори остидаги акциялар;

-мактаб ва ОТМларда маънавий-маърифий соатлар;

-оила, маҳалла ва таълим муассасалари ҳамкорлигини мустаҳкамлаш.

Ўзбекистонда Миллий гвардия (МГ) ва Ички ишлар вазирлиги (ИИВ) органлари жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда муҳим ҳамкорликни амалга оширади. Ушбу ҳамкорлик қонунчилик асосида ташкил этилиб, қўшма патруллар, профилактик тадбирлар ва ахборот алмашинуви орқали амалга оширилади.

Ҳамкорликнинг ташкилий механизмлар бўлиб қуйидагиларни мисол келтириш мумкин:

- Тошкент шаҳрида "Хавфсиз пойтахт" концепцияси: тун-кун уч сменали патрул режими, мобил алоқа марказлари ва "Фидокор ёшлар" жамоатчилик патрул гуруҳлари. Тошкент вилоятида патрул-пост хизмати нарядларининг кундалик жойлашуви ҳудуд раҳбарларига юклатилиб, МГ ва ИИВ бирга патрул ўтказилмоқда;

-маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари ташкил этилиб, профилактик инспекторлар билан биргаликдаги хизматлар фаолияти мувофиқлаштирилмоқда;

-"Пойтахт минтақаси" тамойили асосида ягона тезкор бошқарув маркази яратилиб, криминоген вазият мониторинги ва куч-ҳосилалар бошқарилиши амалга оширилмоқда.

МГ ва ИИВ ҳамкорлигида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар қуйидагиларни ўз ичига олади. Уларнинг самарадорлиги натижасида 2017 йилга нисбатан жиноятлар сони 12 мингга камайган, 9251 маҳаллада жиноятларнинг 50% га яқини содир этилмаган.⁵

⁵<https://cyberleninka.ru/article/n/jamoat-xavfsizligini-ta-minlashda-milliy-gvardiya-bo-linmalari-hamda-ichki-ishlar-organlari-o-zaro-hamkorligining-ayrim-jihatleri>

Мисол учун Ҳукукбузарликлар ва жиноятлар ҳақида маълумотлар бўйича тезкор ахборот алмашинуви доирасида Ягона ахборот тизими орқали криминоген вазият мониторинги; "Е-жамоат хавфсизлиги" тизимини ишлаб чиқиш, Жиноят очқларини бартараф этиш, оммавий тадбирларда тартиб сақлаш бўйича профилактик тадбирлар доирасида "Хавфсиз ҳудуд – долзарб 90 кунлик" тезкор профилактик тадбири (2025 йил октябрда бошланган); ёшлар орасида гиёҳвандликнинг олдини олиш видеороликлари ва семинарлар⁶ни алоҳида қайд этиш лозим. Умумий тартибда олганда ушбу ҳамкорлик натижасида жамоат тартиби мустаҳкамланиб, фуқаролар ҳуқуқлари ҳимоя қилинади, келажакда ҳуқуқий базани янада кучайтириш ва ахборот муҳитини яратиш орқали самарадорлик ошаверади.

Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси тўғрисидаги (ЎРҚ-647-сон, 18.11.2020) ва Ички ишлар органлари тўғрисидаги (ЎРҚ-407-сон, 16.09.2016) қонунларга асосан, шунингдек "Ички ишлар органларининг профилактика инспекторларининг фуқароларнинг мол-мулкларини жиноий тажовузулардан ҳимоя қилишда Миллий гвардия билан ҳамкорлик қилишдаги аҳамиятини таҳлил қилиш лозим. Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси тўғрисидаги қонуннинг 3-моддасида "Миллий гвардия жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва ҳуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасида ҳуқуқни муҳофаза қилишга доир айрим вазифаларга эга" эканлиги белгиланган. Хусусан, "жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш" вазифаси кўрсатилган. Шунингдек, қонуннинг 9-моддасида: "Миллий гвардиянинг давлат органлари ва бошқа ташкилотлар, фуқаролик жамияти институтлари ҳамда фуқаролар билан ҳамкорлиги" принципи белгиланган.

Ички ишлар органлари тўғрисидаги қонуннинг 2-моддасида -моддада: "Ички ишлар органларининг асосий вазифалари — фуқароларнинг ҳуқуқлари,

⁶ https://uza.uz/oz/posts/xavfsiz-hudud-dolzarb-90-kunlik-tezkor-profilaktik-tadbiri-boshlandi_769770

эркинликлари ва қонуний манфаатларини, жисмоний ва юридик шахсларнинг мулкани ... ҳимоя қилишдан, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактикасида иборат” эканлиги кўрсатилган. 11-моддада: “Ички ишлар органлари бошқа органлар ва ташкилотлар билан ҳамкорлиги” фаолиятидаги принциплардан бири сифатида белгиланган.

“Профилактика инспекторлари” — маҳалла, шу жумладан таянч пунктлар орқали ҳуқуқбузарликларни профилактика қилишда (олдини олишда) фаолият юритувчилар. Масалан, улар маҳаллада яшовчи шахслар, ҳуқуқбузарликларга мойилликни ўрганиш, жамоатчилик билан ишлаш каби вазифаларни бажараётгани ҳақида материаллар мавжуд. Улар маҳалла, жамоат билан яқин алоқада бўлиб, ҳуқуқбузарликка йўл қўйилишига имкон бераётган шарт-шароитларни аниқлайди ва бартараф этишини амалга оширади.

Профилактика инспекторлари — маҳаллада жиноий тажовузларга ва ҳуқуқбузарликларга қарши биринчи жараёнда ишлайдиган тузилма. Шундай экан, Миллий гвардия билан уларнинг ҳамкорлиги қуйидаги жиҳатларда муҳим:

-Мулкни ҳимоя қилишни кучайтириш. Миллий гвардия қонуни 3-моддада фуқароларнинг мулкани кўриқлаш вазифасини олиб бориши мумкинлиги кайд этилган. Профилактика инспекторлари маҳаллада мулкни жиноий тажовузлардан ҳимоя қилиш бўйича маҳаллий даражада профилактика фаолиятини амалга оширади. Шу муносабат билан, улар ва Миллий гвардия ўртасида маълумот алмашинуви, жиноятчиликка монтаж қилинган эҳтимолий шарт-шароитларни биргаликда баҳолаш, тезкор жавоб бериш механизмлари йўлга қўйилиши мақсадга мувофиқ.

-Профилактика (олдини олиш) ва кўриқлаш функцияларининг уйғунлиги. Профилактика инспектори ҳуқуқбузарликлар бўлишига имкон бераётган шарт-шароитларни аниқлайди ва жамоатчилик билан ишлайди. Миллий гвардия эса жиноий тажовуз кузатилса, мулкни кўриқлаш, жавоб бериш,

фавкулодда ҳолатларда тезкор ҳаракат қилиш имконига эга. Шу билан, профилактиканинг имкониятлари (информацион, ижтимоий) ва қўриқлашнинг имкониятлари (оператив жавоб, физик ҳимоя) бирлашади, бу мулк ҳимоясини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

-Жамоат хавфсизлиги ва тинчлик муҳитини мустаҳкамлаш. Ички ишлар органлари қонуни 4-моддасида жамоат тартиби, мулкни муҳофаза қилиш имкониятлари кўрсатилган. Миллий гвардия қонуни 3-моддада жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш вазифаларини олиб бориши кўзда тутилган. Профилактика инспекторлари маҳалла фуқаролари билан доимий алоқада бўлиб, мулкни ҳимоя қилиш учун жамоатчиликни фаоллаша туришига ёрдам беради. Шу билан бирга, Миллий гвардиянинг мавжуд ҳудудий имкониятлари ва ресурслари билан интеграция бўлиб, жамоат хавфсизлиги комплекс тарзда таъминланади. Шу муносабат билан, профилактика инспекторлари ва Миллий гвардия ўртасида амалий механизмини (маълумот алмашиш, бирга патруллаш, фавкулодда муомала режалари) яратиш қонунчилик билан мувофиқдир.

Ҳамкорлик — от. 1. Иш-фаолиятда бирга, ҳамкор бўлиш, айти бир ишда биргалашиш, уни тенг бажариш (ҳамкор 1). 2. Бирор соҳада ўзаро боғланиб, биргаликда, ҳамкор бўлиб иш олиб бориш (иқтисодий ҳамкорлик, илмий ҳамкорлик ва ҳ.к.).⁷ Ҳуқуқбузарликларга қарши курашда ҳамкорлик — бу давлат органлари, жамоат ташкилотлари, фуқаролик жамияти институтлари ва халқаро тузилмалар ўртасидаги ўзаро мувофиқлаштирилган, мақсадли ва ҳуқуқий асосга эга бўлган биргаликдаги фаолиятдир. У ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, аниқлаш, тўхтатиш ва уларнинг оқибатларини бартараф этишга қаратилган. Ҳуқуқбузарликларга қарши курашда ҳамкорлик — бу давлат органларининг, нодавлат нотижорат ташкилотларининг, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ва фуқароларнинг ҳуқуқбузарликлар

⁷ <https://izoh.uz/uz/word/hamkorlik>

профилактикаси соҳасидаги ўзаро ҳамкорлигидир. Ҳуқуқбузарликларга қарши курашда ҳамкорлик — бу давлат органларининг, нодавлат нотижорат ташкилотларининг, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ва фуқароларнинг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасидаги ўзаро ҳамкорлигидир. Ҳуқуқбузарликларга қарши курашда ҳамкорлик тушунчаси Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги Қонунида аниқ таъриф шаклида берилмаган. Бу тушунча кўпинча дарсликларда, илмий мақолаларда ва расмий шарҳларда таҳлилий талқин сифатида учрайди. Жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликларга қарши курашда ички ишлар органлари бошқа давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва фуқаролар билан ҳамкорлик қилади.⁸ Ички ҳамкорлик (давлат органларининг Нодавлат ва нотаижрат ташкилотлари ва фуқаролар билан ҳамкорлиги) Давлат органлари (ИИБ, прокуратура, адлия, солиқ, божхона ва бошқалар), нодавлат нотижорат ташкилотлари (ННТ) ва фуқаролар ўртасидаги идоралараро ва жамоатчилик билан ҳамкорликни амалга ошириши тушунилади. Бу ҳуқуқбузарликларни олдини олишда маълумот алмашиш, қўшма чора-тадбирлар ва мониторингни ўз ичига олади. Маҳаллий ҳамкорлик (фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари билан) Маҳалла (фуқаролар йиғинлари), оила ва таълим муассасалари билан ҳамкорлик. Бу ерда профилактика маҳаллий даражада — маҳаллада, оилада ва таълим муассасаларида амалга оширилади. Мисол «Оила – маҳалла – таълим муассасаси» ўртасида амалга ошириладиган ҳамкорлик. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 14.03.2017 йилдаги “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2833-сон қарори жиноятларнинг олдини олиш ва уларга қарши курашиш тизимининг муҳим ислохотларидан бири ҳисобланади. Мазкур қарорда мавжуд камчиликларни

⁸ <https://lex.uz/docs/3027843>

аниқлаб, давлат идоралари фаолиятини тубдан ўзгартиришга қаратилган комплекс чора-тадбирлар белгиланган. Шунингдек қарорда мустақиллик йилларида ҳуқуқбузарликларнинг камайиши ва криминоген вазиятнинг яхшиланиши билан боғлиқ бўлган ҳолатлар таъкидланган бўлсада ҳуқуқбузарликларга қарши курашда ҳозирги давр талабларига жавоб бермайдиган усуллар (масалан, ахборот-коммуникация технологияларидан етарли фойдаланилмаслик) ва идоралараро номутаносиблик муаммолари кўрсатиб ўтилган, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишнинг замонавий механизмларини жорий этиш, давлат органларининг фаолиятини мувофиқлаштириш ва жамоатчиликни жалб этиш орқали жиноятчилик даражасини янада пасайтириш мақсад қилиб белгиланган. Аҳамиятли томони шундаки нафақат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни, балки барча давлат идораларини (маҳаллий ҳокимиятлар, хўжалик субъектлари) ҳуқуқбузарликка қарши курашда зиммасига маъсулият юклаб, тизимли ёндашув орқали профилактикани "ҳуқуқ-ҳимоя органларининг монополияси"дан чиқариб, умумий давлат сиёсатига айлантиради.

Қарорда Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш борасидаги чора-тадбирларнинг аниқ манзилга йўналтирилмаганлиги ва уларга комплекс ёндашилмаётганлиги, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг тизимли равишда содир этилишига доир сабаб ва шарт-шароитларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш самарадорлиги мавжуд эмаслиги кутилаётган натижаларни бермаётганлиги, ваколатли органларнинг етарли даражада ташаббус кўрсатмаётганлиги, лозим даражадаги идоралараро ҳамкорликнинг мавжуд эмаслиги, амалга оширилаётган чора-тадбирларнинг ўзаро номутаносиблиги камчиликлар сифатида кўрсатиб ўтилган.

Бундан ташқари ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш бўйича фаолиятни мувофиқлаштиришнинг таъсирчан

тизимини яратиш, қонун бузилишларининг олдини олиш ва уларни бартараф этишнинг замонавий ташкилий-ҳуқуқий механизмларини жорий этиш мақсадида:

-ҳуқуқбузарликларнинг самарали профилактикасини амалга ошириш давлат органлари, шу жумладан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи, маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари, бошқа давлат ташкилотлари, шунингдек хўжалик бошқаруви органларининг (кейинги ўринларда — давлат идоралари ва ташкилотлари) устувор вазифаси этиб белгиланган;

-идоралараро ҳамкорликни янада ривожлантириш, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини, шу жумладан видеокузатув, электрон ҳисобга олиш ва ўзаро ахборот алмашиш, идоралараро маълумотлар базалари тизимларини профилактик ишларга кенг жорий этиш қайд этилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 26.03.2021 йилдаги “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6196-сон фармонида ҳам Ички ишлар органлари ва Миллий гвардия ўртасида ҳамкорлик механизмлари белгиланган. Фармонга кўра тасдиқланган “Ички ишлар органлари тизимини янада такомиллаштириш бўйича” йўл харитада Миллий гвардия бўлинмаларининг жамоат тартибини сақлаш тизимидаги ваколатлари ва шахсий жавобгарлигини белгилаш, Ички ишлар органларининг маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани ички ишлар органларининг тегишли соҳавий хизматлари ҳамда Миллий гвардия ва бошқа давлат органларининг мувофиқлаштирилган фаолияти ташкил этишлиги, Ички ишлар органлари (ИИО) ва Миллий гвардиянинг фаолияти жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва фуқароларнинг тинч ҳаётини муҳофаза қилиш йўналишида ўзаро мувофиқлаштирилган тизим асосида амалга оширилиши белгиланган. Бу дегани — ҳар бир маҳаллада жамоат

хавфсизлигини таъминлашда ИИО ва Миллий гвардия биргаликда ишлайди, уларнинг ҳаракатлари бир марказ орқали мувофиқлаштирилади. Бу орқали Миллий гвардия хизматчиларига жамоат тартибини таъминлашда аниқ ҳуқуқий статус ва жавобгарлик белгиланган. Бу ваколатлар ИИО фаолиятини тўлдирувчи тарзда ишлайди.

Юқордаги норматив ҳужжатлардан келиб чиқиб, биз ички ишлар органлари ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўлинмаларининг Миллий Гвардия бўлинмалари билан ҳамкорлигини қуйидаги турларини келтиришимиз мумкин. *Ахборот алмашинуви ва жиноятчилик профилактикасида ҳамкорлик:*

- аҳоли хавфсизлиги ҳақида маълумот алмашинуви;
- ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ҳамкорликда ташкил этиш;
- аҳоли билан ишлашда биргаликда ҳаракат қилиш. Мазкур ҳамкорликда белгиланган вазифалар орқали ҳар икки тузилма жиноятчиликка қарши курашда бир-бирини тўлдирувчи ва кучайтирувчи тизим сифатида фаолият юритади. *Ташкилий ва кадрлар соҳасида ҳамкорлик:*

-ИИО ва Миллий гвардия хизматчилари учун малака ошириш курсларини ҳамкорликда ўтказиш;

- ходимларни жамоат тартибини сақлашда биргаликда тайёрлаш;
- ахборот-технологик ҳамкорлик тизимини яратиш белгиланган. Хулоса қилиб айтганда ПФ-6196 фармони ИИО ва Миллий гвардиянинг бир-бирини тўлдирувчи ва мувофиқлаштирилган ҳамкорлик тизимини жорий этган муҳим ҳуқуқий ҳужжат ҳисобланиб, фармон мақсади — жамоат хавфсизлигини таъминлашда давлат органлари ўртасида бирдамликни кучайтириш ҳисобланади.

Юқоридаги таҳлиллар шуни кўрсатадики, профилактика инспекторлари ва Миллий гвардиянинг фуқаролар мулкини жиноий тажовузлардан ҳимоя қилишдаги ҳамкорлиги жамоат хавфсизлигини

таъминлаш тизимида муҳим ўрин тутди. Ушбу ҳамкорлик нафақат ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, балки уларни бартараф этиш, аҳолида ҳуқуқий онг ва фуқаролик масъулиятини оширишда ҳам катта самара бераётгани кузатилмоқда. Ички ишлар органлари тўғрисидаги ва Миллий гвардия тўғрисидаги қонунларда белгиланган вазифалар, шунингдек Президент фармон ва қарорларида назарда тутилган чора-тадбирлар орқали бу тизимнинг ҳуқуқий ва ташкилий асослари яратилган. Айниқса, профилактика инспекторларининг маҳалла даражасидаги фаолиятини Миллий гвардиянинг тезкор, қўриқлаш ва патрул хизматлари билан уйғунлаштириш натижасида ҳуқуқбузарликлар сони кескин камаймоқда.

Бу эса фуқаролар мулкнинг дахлсизлигини таъминлашда, аҳоли хавфсизлигини мустаҳкамлашда ва жиноятчилик профилактикасида давлат органлари ўртасидаги ҳамкорликнинг амалий аҳамияти катта эканлигини тасдиқлайди. Хулоса қилиб айтганда, профилактика инспекторлари ва Миллий гвардиянинг ўзаро ҳамкорлигини янада такомиллаштириш, ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш, кадрлар малакасини ошириш ҳамда жамоатчилик билан ҳамкорликни кучайтириш келгусида ҳуқуқбузарликлар профилактикаси самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Бу эса ўз навбатида фуқароларнинг тинчлиги, мулкӣ хавфсизлиги ва жамият барқарорлиги кафолатини таъминлайди.

Хулоса қилиб айтганда, профилактика инспекторлари ва Миллий гвардиянинг фуқаролар мол-мулкни жиноий тажовузлардан ҳимоя қилишдаги ҳамкорлиги жамият хавфсизлигини таъминлашнинг энг самарали йўналишларидан бири ҳисобланади. Бу ҳамкорлик қуйидаги натижаларни бермоқда:

-жиноятчилик даражасини камайитириш, айниқса маҳалла ва жамоат жойларида мулкӣ жиноятларнинг олдини олиш;

-фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш орқали жиноятга мойилликни пасайтириш;

-ички ишлар органлари ва Миллий гвардия ўртасида тезкор ахборот алмашинуви ва ҳамжиҳатликни таъминлаш;

-маҳалла тизими, таълим муассасалари ва жамоат ташкилотлари билан ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш орқали профилактиканинг ижтимоий самарадорлигини ошириш. Шу билан бирга, келгусида бу соҳадаги ҳамкорликни янада такомиллаштириш учун қуйидаги йўналишларда иш олиб бориш мақсадга мувофиқ:

-профилактика инспекторлари ва Миллий гвардия ўртасида ахборот алмашинувининг электрон интеграциялашган тизимини йўлга қўйиш;

-ҳар бир маҳаллада профилактика ва қўриқлаш чораларини уйғунлаштирган ягона “Хавфсиз маҳалла” дастурини амалиётга жорий этиш;

-фуқаролар билан ишлашда психологик ва ҳуқуқий ёрдам механизмларини кучайтириш;

-ИИО ва Миллий гвардия ходимларининг малакасини ошириш бўйича қўшма ўқув-семинарларни ташкил этиш. Хулоса қилиб айтганда, мазкур тизимнинг изчил ривожланиши ва давлат сиёсати даражасида қўллаб-қувватланиши натижасида фуқаролар мулкнинг дахлсизлиги таъминланади, жиноятчилик даражаси янада пасаяди ҳамда жамиятда тинчлик ва осойишталик муҳити мустаҳкамланади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2020 йил 28 январдаги ПФ-5948-сонли Фармони. Расмий веб-сайт: <https://president.uz>

2. Ниматов Ш. Н. ва бошқалар. «Ёшлар ва хотин-қизлар жиноятчилигининг олдини олишда норматив-ҳуқуқий асослар ва ижтимоий

профилактика механизмов». Образование, наука и инновационные идеи в мире, 2025, Т. 79, № 2, с. 143–157.

3. Преступления в Узбекистане.
<https://vzglyad.uz/ru/post/2025/02/12/prestupleniya-v-uzbekistane/?utm>

4. Жамоат хавфсизлигини таъминлашда Миллий гвардия бўлинмалари ҳамда Ички ишлар органлари ўзаро ҳамкорлигининг айрим жиҳатлари.
<https://cyberleninka.ru/article/n/jamoat-xavfsizligini-ta-minlashda-milliy-gvardiya-bo-linmalari-hamda-ichki-ishlar-organlari-o-zaro-hamkorligining-ayrim-jihatleri>

5. «Хавфсиз ҳудуд – долзарб 90 кунлик тезкор профилактик тадбири бошланди». https://uza.uz/oz/posts/xavfsiz-hudud-dolzarb-90-kunlik-tezkor-profilaktik-tadbiri-boshlandi_769770

6. «Ҳамкорлик». <https://izoh.uz/uz/word/hamkorlik>